

Challenges to ASEAN States in Combating Transnational Crime**

*Chitphol Kanchanakit**

Abstract

This article aims to explore the concept of transnational crime considered as an unconventional threat affecting national and social security throughout the world including the Southeast Asian region which is inevitably moving toward ASEAN Community (AC) in 2016. The study found that transnational crime has characteristics that are different from ordinary crime. The understanding of transnational crime cannot be based only on the traditional concept of criminology, but needs a more comprehensive approach also using concepts from political science, laws and criminology. In order to fight transnational crimes effectively, law enforcement agencies of each country should closely work with each other by implementing the existing mechanisms at the national, regional and international levels.

Keywords: *transnational crime, international cooperation, law enforcement*

*Pol.Col.Chitphol Kanchanakit, Ph.D., Superintendent of Treaties and Legal Affairs, Foreign Affairs Division, Royal Thai Police, Royal Thai Police Headquarters, Bangkok, Thailand 10330. Email: interpolck@yahoo.com

**Received November 3, 2015 ; Accepted March 17, 2016

ความท้าทายของรัฐอาเซียนในการต่อต้าน อาชญากรรมข้ามชาติ**

ชิตพล กาญจนกิจ*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของแต่ละรัฐในโลกยุคปัจจุบัน รวมถึงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2559 จากการศึกษาพบว่า อาชญากรรมข้ามชาติมีลักษณะที่แตกต่างจากอาชญากรรมปกติที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดอาชญาวิทยาแบบดั้งเดิมได้อย่างสมบูรณ์ หากแต่ต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อันทำให้การจัดการกับปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องบูรณาการแนวคิดใน 3 ด้าน ประกอบด้วย รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และอาชญาวิทยา เพื่อให้สามารถอธิบายการจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างครอบคลุมโดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศต้องนำกลไกความร่วมมือที่มีอยู่ในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศที่มีอยู่ไปใช้ทำงานร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้สามารถต่อต้านปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

คำสำคัญ: อาชญากรรมข้ามชาติ, ความร่วมมือระหว่างประเทศ, การบังคับใช้กฎหมาย

*ผู้กำกับการณ์ฝ่ายสนธิสัญญาและกฎหมาย กองการต่างประเทศ/สำนักงานกลางแห่งชาติ ตำรวจสากลประเทศไทย (NCB THAILAND) กองการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330. อีเมล interpolck@yahoo.com

**ได้รับบทความ 3 พฤศจิกายน 2558; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 17 มีนาคม 2559

กล่าวนำ

ในศตวรรษที่ 21 อาชญากรรมข้ามชาติได้กลายเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่คุกคามความสงบสุขในสังคมทุกระดับ และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้น มีความหลากหลาย ซับซ้อน และเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ไปทั่วโลก ดังจะเห็นได้จากการพยายามยึดพื้นที่ในตะวันออกกลางและซีกชนผู้คนจากรอบโลกให้ไปร่วมกับขบวนการไอเอส ขบวนการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายของชาวอุยกูร์ และโรฮีนจา แก๊งคอลเซ็นเตอร์ ขบวนการปลอมบัตรเครดิต และหนังสือเดินทางปลอม การจับกุมฯฯ และสัตว์สงวนผิดกฎหมายอื่นๆ ตลอดจนเหตุการณ์ระเบิดบริเวณแยกราชประสงค์ กรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ. 2558 ได้กลายเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจและเฝ้าติดตามจากสังคมอย่างต่อเนื่อง และมีการตั้งคำถามต่อมาว่า ในช่วงเวลาที่บรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนจะรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทยและรัฐอาเซียนจะตกเป็นเป้าหมายของอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้ายหรือไม่ และรัฐบาลของแต่ละประเทศควรมีนโยบายและมาตรการด้านความมั่นคงเพื่อดูแลความสงบเรียบร้อยให้แก่ประชาชนและสังคมอย่างไร

เพื่อตอบคำถามดังกล่าว บทความนี้จึงได้สำรวจแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติทั้งในแง่ของความหมาย ลักษณะ รูปแบบและผลกระทบ นัยที่มีต่อทฤษฎีอาชญาวิทยาแบบดั้งเดิม และ มาตรการในการจัดการกับปัญหาดังกล่าวโดยบูรณาการแนวความคิดใน 3 ด้าน ได้แก่ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้สามารถอธิบายการเกิดขึ้นและจัดการปัญหา

ดังกล่าวได้อย่างครอบคลุมที่สุด รวมถึงให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเพื่อจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายและมิติของอาชญากรรมข้ามชาติ

อาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational crime) เป็นพัฒนาการของอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่เป็นผลด้านลบจากโลกาภิวัตน์ที่มีปัจจัยด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ระบบการเทคโนโลยี การสื่อสารที่ทันสมัย การคมนาคมขนส่งที่สะดวกรวดเร็ว และการขยายตัวทางการค้าและการเงินระหว่างประเทศเป็นตัวขับเคลื่อนมากกว่าสองทศวรรษ (Stiglitz 2002; Viano 2009; Okubo et al. 2011) องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และโครงสร้างการทำงานแบบเครือข่ายข้ามกลุ่ม ซึ่งมีความหลากหลายในการขยายกิจกรรมและดำเนินธุรกิจผิดกฎหมาย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนติดตามและประสานงานของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของทุกประเทศ (Basu 2014, 15) นักวิชาการต่างประเทศได้วิเคราะห์ไว้ว่ามีกิจกรรมผิดกฎหมายมากถึง 52 ลักษณะ ที่อยู่ในขอบข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ ตั้งแต่การลักลอบค้าอาวุธ การค้ายาเสพติด การค้ายาเสพติดไปจนถึงอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม¹ และประเทศไทยได้ตกเป็นเป้าหมายหนึ่งขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเหล่านี้ จากการวิเคราะห์เชิงสถิติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติพบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

¹ ดูรายละเอียดใน <http://www.cfr.org/transnational-crime/global-regime-transnational-crime/p28656>

เกี่ยวข้องกับคนต่างประเทศเพิ่มขึ้น มีผู้ต้องหาชาวต่างชาติได้กระทำความผิดและถูกจับกุมในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น และรัฐบาลต่างประเทศขอให้รัฐบาลไทยส่งผู้ร้ายข้ามแดนกลับไปยังประเทศของตนมากขึ้น ทั้งพบด้วยว่า อาชญากรรมมีแนวโน้มเข้าลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มีความเชื่อมโยงกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนอกประเทศไทย²

สหประชาชาติไม่ได้นิยามคำว่าอาชญากรรมข้ามชาติไว้เป็นการเฉพาะในอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000; UNTOC) แต่ให้ความหมายของคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” และ คำว่า “ข้ามชาติ” แยกกันไว้ ซึ่งสหประชาชาติคงเล็งเห็นถึงความหลากหลายของอาชญากรรมข้ามชาติในอนาคตจึงเปิดกว้างไว้ จึงพออนุมานได้ว่า “อาชญากรรมข้ามชาติ” หมายถึง การกระทำความผิดทางอาญาที่ได้กระทำลงมากกว่าในหนึ่งประเทศ หรือมีส่วนหนึ่งส่วนใดของการกระทำความผิดหรือผลกระทบเกี่ยวข้องกับตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไป³ ซึ่งหลายประเทศในอาเซียนได้เป็นภาคีอนุสัญญาฯ และได้ออก

กฎหมายเพื่อบูรณาการอนุสัญญาดังกล่าวแล้ว เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ของประเทศไทย เป็นต้น

กิจกรรมผิดกฎหมายเข้าลักษณะอาชญากรรมข้ามชาติมีอยู่หลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับการกำหนดของหน่วยงานและกรอบการพิจารณา หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศอย่างองค์การตำรวจสากล (INTERPOL) ได้แบ่งอาชญากรรมข้ามชาติในศตวรรษที่ 21 ออกเป็น 16 ประเภท ประกอบด้วย 1) การทุจริต 2) อาชญากรรมที่กระทำต่อเด็ก 3) อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ 4) การค้ายาเสพติด 5) อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม 6) อาชญากรรมการเงิน 7) การลักลอบค้าอาวุธ 8) โจรสลัด 9) องค์กรอาชญากรรม 10) อาชญากรรมเกี่ยวกับยา 11) การก่อการร้าย 12) การค้ามนุษย์และชิ้นส่วนมนุษย์ 13) การลักลอบค้าของเถื่อน 14) การโจรกรรมยานพาหนะ 15) อาชญากรรมสงคราม และ 16) การลักลอบค้าศิลปวัตถุผิดกฎหมาย⁴ ซึ่งทั้ง 16 ประเภทของอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าวถือเป็นอาชญากรรมเป้าหมายที่องค์กรตำรวจและหน่วยงาน

²ข้อมูลจากศูนย์ประสานงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ กองการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

³อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ได้นิยาม “ความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติ” ในข้อ 3 ว่า

- (ก) ความผิดกระทำในรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ
- (ข) ความผิดกระทำในรัฐหนึ่ง แต่มีส่วนสำคัญของการเตรียมการ การวางแผน การสั่งการ หรือการควบคุมเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง
- (ค) ความผิดกระทำในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เป็นความผิดอาญาในรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ
- (ง) ความผิดกระทำในรัฐหนึ่งแต่มีผลกระทบอย่างสำคัญในอีกรัฐหนึ่ง

⁴สหประชาชาติได้แบ่งอาชญากรรมข้ามชาติเป็น 18 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) การฟอกเงิน 2) การก่อการร้าย 3) การลักลอบค้าศิลปวัตถุและทรัพย์สินทางวัฒนธรรม 4) การละเมิดลิขสิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญา 5) การค้าอาวุธ 6) โจรสลัด 7) การจับตัวประกัน

บังคับใช้กฎหมายทั่วโลกต้องให้ความร่วมมือระหว่างกันในการสืบสวนสอบสวนและติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายการยุติธรรมให้ได้⁵

อาชญากรรมข้ามชาติจะเติบโตได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ระดับความเข้มแข็งหรืออ่อนแอของรัฐ 2) จำนวนของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เข้าร่วม และ 3) ตลาดอาชญากรรม กล่าวคือ ความเข้มแข็งหรืออ่อนแอของรัฐจะเป็นโอกาสหรืออุปสรรคให้อาชญากรรมข้ามชาติขยายตัว ยิ่งถ้ารัฐอ่อนแอมาก เช่น เจ้าหน้าที่มีการทุจริตคอร์รัปชันจนทำให้การบังคับใช้กฎหมายไร้ประสิทธิภาพ เลือกปฏิบัติ จะทำให้องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติสามารถใช้ช่องโอกาสในการกระทำความผิดโดยใช้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนกับการอำนวยความสะดวก รวมถึงการสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรบางอย่าง และยิ่งมีจำนวนคนเข้าร่วมในองค์กรอาชญากรรมจะยิ่งทำให้เกิดความเข้มแข็งและขยายสาขาไปได้มากขึ้น

ซึ่งแน่นอนว่าจะทำให้อำนาจต่อรองขององค์กรอาชญากรรมนั้นๆ ในตลาดอาชญากรรมซึ่งเป็นสถานที่รวมของธุรกิจผิดกฎหมายทุกรูปแบบมีน้ำหนักมากขึ้น (Miraglia, Ochoa and Briscoe. 2012, 8-11)

ลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

องค์กรสหประชาชาติได้นิยาม องค์กรอาชญากรรม ว่าหมายถึง กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคลสามคนหรือมากกว่าที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่ง และที่มีการประสานการดำเนินงานระหว่างกันโดยมีเป้าหมายในการกระทำความผิดอาชญากรรมร้ายแรงอย่างหนึ่งอย่างใดหรือในการกระทำความผิดตามที่กำหนดในอนุสัญญาฯ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม⁶ นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาสำรวจรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมใน 16 ประเทศพบว่า องค์กรอาชญากรรมมีลักษณะของการทำงาน

⁵ดูรายละเอียดใน <http://www.interpol.int/Crime-areas>

⁶อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 2(ก) ส่วนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 3 ได้นิยาม องค์กรอาชญากรรมในลักษณะสอดคล้องกับอนุสัญญา ว่าหมายถึง คณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันในช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงและเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม

ส่วนสหภาพยุโรปได้ให้นิยามองค์กรอาชญากรรมคล้ายคลึงกับสหประชาชาติ แต่ได้เพิ่มเติมคุณลักษณะบางประการที่น่าสนใจเพื่อให้ครอบคลุมได้กว้างขวางยิ่งขึ้น ได้แก่ มีการแบ่งแยกกันทำงาน มีการใช้มาตรการในการควบคุมและกำกับดูแล มีการใช้ความรุนแรงหรือการข่มขู่คุกคาม มีโครงสร้างการทำงานคล้ายรูปแบบทางธุรกิจ มีการเข้าร่วมในการฟอกเงิน มีการดำเนินงานข้ามพรมแดน และมีการใช้อิทธิพลเหนือสถาบันทางสังคมที่ชอบธรรม อ้างถึงใน Arsovska, J. 2011. The rise of Balkan organized crime. In *International crime and justice*, ed. Natarajan, M. USA: Cambridge University Press, 240.

ในประเด็นเกี่ยวกับความหมายของอาชญากรรมข้ามชาตินี้ Felsen and Kalaitzidis (2005) ให้ความเห็นว่า อาชญากรรมข้ามชาติไม่ใช่แนวคิดทางกฎหมายเนื่องจากมิได้มีการให้ความหมายทางกฎหมายไว้อย่างชัดเจน หากแต่เป็นแนวคิดทางอาชญาวิทยาที่อธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับวิชาสังคมวิทยาและการเมืองเพราะเกี่ยวข้องกับองค์การผิดกฎหมายในลักษณะเครือข่ายที่มีการดำเนินกิจกรรมภายใต้สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่มีโครงสร้างหลักอยู่ที่รัฐชาติและการเมืองระหว่างประเทศ ดูรายละเอียดได้ใน Felson, D. and Kalaitzdis, A. 2005. A historical overview of transnational crime. in *Handbook of transnational crime & justice*, ed. P. Reichel. Thousand Oaks, CA: SAGE, 3-20.

และควบคุมสิ่งการที่แตกต่างกัน 5 รูปแบบ (Albanese 2011, 233-235) กล่าวคือ

1) องค์การอาชญากรรมที่มีการควบคุม สิ่งการแบบเข้มงวด มีนายใหญ่คนเดียวแต่แบ่งออกเป็นหลายแผนกหลายหน้าที่ และมีกฎระเบียบภายใน องค์การที่เข้มงวด

2) องค์การอาชญากรรมที่มีการควบคุม สิ่งการแบบถ่ายโอนอำนาจ มีโครงสร้างองค์การในระดับพื้นที่ แต่ละพื้นที่มีสายการบังคับบัญชาเป็นของตัวเอง และมีอำนาจที่เป็นอิสระ

3) องค์การอาชญากรรมที่มีการรวมตัวแบบ ลำดับชั้น มีการรวมกลุ่มอย่างหลวมๆ หรือภายใต้การกำกับบริหารของอีกกลุ่มหนึ่งที่มีศักยภาพสูงกว่า

4) องค์การอาชญากรรมแบบกลุ่ม มีโครงสร้างการบังคับบัญชาของหัวหน้าระดับแกนนำในแนวดิ่ง ซึ่งทำงานเพื่อเป้าหมายขององค์กรเดียวกัน

5) องค์การอาชญากรรมแบบเครือข่าย โดยแต่ละบุคคลจะเข้าร่วมในอาชญากรรมในลักษณะของการสร้างพันธมิตรข้ามกลุ่มตามทักษะที่แต่ละคนมีในการดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมายโดยไม่จำเป็นต้องผูกพันกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ

ตัวอย่างองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่น่าสนใจ ได้แก่ มาเฟีย ยาгуซ่า ไทรแอดส์ กลุ่มองค์การอาชญากรรมรัสเซีย หรือกลุ่มค้ายาเสพติดในตะวันออกกลาง⁷ อย่างไรก็ตามพบว่า ในยุคปัจจุบัน องค์การอาชญากรรมเหล่านี้มีการดำเนินกิจกรรมที่ต่างไปจากอดีต กล่าวคือ มิได้มีการสั่งการจากบนลงล่างอีกต่อไป หากแต่มีการแบ่งงานกันทำเป็นเครือข่าย

และมีความอ่อนตัวสามารถแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ และทำงานข้ามกลุ่มไปทั่วโลก (Boer 2011, 107-108) เช่น ขบวนการค้ามนุษย์ในเอเชียมีการว่าจ้างมิชชันนารีในประเทศในการโฆษณาชวนเชื่อให้คนไทยให้ขายยาเสพติดไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาผ่านประเทศอินเดีย หรือกลุ่มไอเอสในตะวันออกกลางที่ต่อสู้แย่งชิงอำนาจ และทรัพยากรกับรัฐบาลได้จับเด็กผู้หญิงเพื่อไปขายให้กับขบวนการค้ามนุษย์ และเมื่อได้เงินมาก็จะนำไปซื้ออาวุธปืนสงครามจากพ่อค้าอาวุธเถื่อน ในขณะที่เดียวกันก็จะว่าจ้างอาชญากรคอมพิวเตอร์เขียนเว็บไซต์เพื่อชักชวนให้ผู้คนเดินทางไปเข้าร่วมกับกลุ่มของตนในตะวันออกกลางจนทำให้สหประชาชาติต้องออกมติที่ 2178 เพื่อกะตุ้นเตือนให้รัฐสมาชิกหามาตรการสกัดกั้น มิให้ผู้คนในแต่ละประเทศเดินทางไปเข้าร่วมกับขบวนการรัฐอิสลาม หรือไอเอส (Islamic States: IS) หรือการซื้อขายอาวุธปืนผิดกฎหมายเพื่อแลกกับยาเสพติดในประเทศไทย เป็นต้น พัฒนาการของอาชญากรรมองค์กรข้ามชาติดังกล่าวทำให้การสืบสวนปราบปรามของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในประเทศต่างๆ มีความยากลำบากยิ่งขึ้น

ซึ่งหากจะพิจารณาจากสถิติอาชญากรรมในประเทศไทยคงปฏิเสธไม่ได้ว่า สถานการณ์อาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวอย่างรวดเร็ว ศูนย์ประสานงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติพบว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา อาชญากรรมที่กระทำโดยคนต่างชาติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเกือบทุกประเภท เช่น การค้ามนุษย์ การฉ้อโกงข้ามชาติ คอลเซ็นเตอร์ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ การฟอกเงิน

⁷อ่านรายละเอียดได้ใน Wanchai Roujanavong. 2005.

และอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม เป็นต้น^๑ โดยเฉพาะในคดียาเสพติด คดีค้ำมนุษย์ และการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองที่ถูกเจ้าหน้าที่สืบสวนจับกุมได้ พบว่ามีลักษณะเป็นขบวนการข้ามชาติเชื่อมโยงกันในหลายประเทศตั้งแต่ประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง (Sauterey 2008, 2-14) ดังนั้น การจัดการปัญหาดังกล่าวไม่อาจกระทำได้โดยหน่วยงานของรัฐเพียงลำพัง หากแต่รัฐจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อสกัดกั้นการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบใหม่ๆ ในอนาคต

ปัจจัยแวดล้อมระหว่างประเทศ ที่ส่งผลต่อการขยายตัวของ อาชญากรรมข้ามชาติ

สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่สร้างความ เป็นโลกเดียวกันได้ส่งผลให้เกิดการเชื่อมต่อทางคมนาคมขนส่ง เทคโนโลยี บริการ อันเป็นช่องโอกาสให้องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติสามารถดำเนินกิจกรรม ผิดกฎหมายได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้น และเป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ (Williams 1994, 96-113) ดังนี้

เทคโนโลยีการสื่อสารและข้อมูลข่าวสาร สมัยใหม่ ทำให้ผู้คนสามารถติดต่อถึงกันและรู้ เหตุการณ์ของอีกฝ่ายหนึ่งได้ภายในเวลาสั้น ข้อมูล จำนวนมหาศาลสามารถเคลื่อนย้ายข้ามประเทศ ภายในเวลาไม่กี่วินาที หัวหน้าหรือผู้สั่งการให้กระทำ

ความผิดไม่จำเป็นต้องอยู่ภายในอาณาบริเวณของ การกระทำผิดแต่สามารถใช้เทคโนโลยีสั่งการข้าม ดินแดนได้นับพันไมล์ ขบวนการค้ายาเสพติดสามารถ สั่งให้เครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติลักลอบขนยาเสพติด จากประเทศหนึ่งผ่านไปยังอีกประเทศหนึ่งเพื่อส่งไป ยังประเทศจุดหมายปลายทางได้เพียงแค่การโทรศัพท์ หรือการใช้อินเทอร์เน็ตไร้สาย หรืออาชญากรรม คอมพิวเตอร์สามารถสร้างโปรแกรมผิดกฎหมาย และไวรัสคอมพิวเตอร์เพื่อล่อลวงเหยื่อไปรอบโลก โดยไม่จำเป็นต้องปรากฏตัวแต่อย่างใด ซึ่งแน่นอน ย่อมทำให้อาชญากรรมสามารถกระทำผิดได้รอบโลก ภายในชั่วข้ามคืน

การคมนาคมขนส่งข้ามดินแดน ทำให้เกิด ความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางและขนส่งข้าม ดินแดน อาชญากรรมสามารถกระทำผิดในประเทศหนึ่ง แล้วหลบหนีออกนอกประเทศโดยเครื่องบินโดยสาร หรือเรือโดยสารไปยังอีกประเทศหนึ่งภายในระยะเวลา อันสั้น สินค้าผิดกฎหมายสามารถถูกเคลื่อนย้ายจาก ประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งภายในเวลาไม่กี่ ชั่วโมงโดยปราศจากการตรวจสอบเนื่องจากถูกลักลอบ ขนไปกับสินค้าถูกกฎหมายอย่างอื่นซึ่งมีเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมผิดกฎหมายจึงมิได้จำกัด อยู่ภายในรัฐอีกต่อไป แต่สามารถเกิดขึ้นได้รอบโลก ในระยะเวลาอันสั้น

การขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศ อิทธิพลของการค้าเสรี (Free trade) ในยุคประชาธิปไตย นิยมได้ทำให้การค้าขายไม่ได้ถูกจำกัดภายในรัฐ

^๑อ่านรายละเอียดได้ใน www.tccco.go.th สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ประเทศไทย ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาพบว่า องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่พบเห็นได้ในประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 1) อาชญากรรมข้ามชาติเกี่ยวกับการฟอกเงิน 2) แก๊งคอลเซ็นเตอร์ (Call center) 3) แก๊งยาเสพติด 4) แก๊งโจรกรรมรถ 5) แก๊งโจรกรรมทรัพย์สินและข้อโกง 6) แก๊งปลอมเอกสารและธนบัตร 7) แก๊งค้าสัตว์ป่า 8) แก๊งอาวุธ 9) แก๊งค้ำมนุษย์ อ่านรายละเอียดได้ใน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. 2554. **คู่มือป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.

แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มีการติดต่อซื้อขายระหว่างรัฐกับรัฐ และเอกชนกับเอกชนไปรอบโลก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ปริมาณการซื้อขายสินค้ามีการขยายตัวไปอย่างมากโดยเฉพาะในยุคหลังทศวรรษที่ 21 มีการลงทุนข้ามประเทศ พนักงานถูกส่งจากบริษัทในประเทศแม่ไปทำงานในสาขาของบริษัทในประเทศลูก และมีการจ้างแรงงานต่างชาติซึ่งมีราคาถูกกว่ามาทำงานในประเทศที่โรงงานตั้งอยู่ สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการผ่านเข้าออกของคน สินค้า และบริการไปรอบโลกอย่างรวดเร็ว และอาชญากรรมข้ามชาติได้ฉวยโอกาสดังกล่าวในการลักลอบเดินทางผ่านข้ามแดน การลักลอบขนส่งสินค้าและยานพาหนะผิดกฎหมายข้ามประเทศ การลักลอบผลิตและใช้หนังสือเดินทางปลอม และการสร้างเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติผิดกฎหมายในหลายประเทศ

การลดลงของกฎระเบียบของรัฐ การขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศทำให้รัฐจำเป็นต้องลดกฎเกณฑ์ภายในของรัฐลงเพื่อส่งเสริมให้การซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างสะดวก เกิดการไหลเวียนของเงินตราและแรงงานที่จะทำงานให้กับบริษัทผู้ผลิตต่างๆ เช่น การผ่านเข้าออกของสินค้ามีความสะดวกมากขึ้นและถูกตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ศุลกากรน้อยลง การเดินทางผ่านเข้าออกของคนตามด่านตรวจคนเข้าเมืองมีความสะดวกและง่ายขึ้น เป็นต้น สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้อาชญากรรมข้ามชาติสามารถแฝงตัวเข้ามาได้หลายลักษณะ ทำให้เกิดการไหลเวียนของสินค้าและเงินตราผิดกฎหมายไปรอบโลก อาชญากรรมสามารถถ่ายโอนเงินผิดกฎหมายจากประเทศหนึ่งเข้ามายังอีกประเทศหนึ่งได้โดยง่าย ปราศจากการตรวจสอบจากรัฐเนื่องจากรัฐต้องการส่งเสริมการลงทุนของภาคธุรกิจ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้คนต่างชาติเดินทางไปเข้าไปพำนักอาศัยอยู่ในประเทศต่างๆ เป็นจำนวนมาก

ความเป็นภูมิภาคนิยม การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศทำให้รัฐเกิดการรวมกลุ่มกันเป็นภูมิภาคต่างๆ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับประเทศที่มีศักยภาพทางการค้าที่สูงกว่า กลุ่มยุโรป กลุ่มแอฟริกัน กลุ่มอาเซียน สามารถสร้างเอกลักษณ์เฉพาะของตนเพื่อให้เกิดอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ เช่น การมีสกุลเงินเดียวกัน การอำนวยความสะดวกต่อผู้คนที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน รวมถึงการลดเงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ ให้กับประเทศในภูมิภาคเดียวกันที่ประสงค์จะลงทุน แต่ในขณะเดียวกัน ลักษณะดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้อาชญากรรมข้ามชาติสามารถแสวงหาประโยชน์จากการเป็นพลเมืองประเทศของภูมิภาคนั้นๆ ในการเดินทางเข้าออก สร้างเครือข่ายและประกอบธุรกรรมผิดกฎหมายได้ง่ายขึ้น เช่น ขบวนการค้ามนุษย์สามารถจ้างบริษัทผิดกฎหมายทำปลอมหนังสือเดินทางเพื่อลักลอบขนคนผ่านเข้าเมืองจากประเทศต้นทางไปยังประเทศปลายทาง

นัยยะต่อทฤษฎีอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรมแบบดั้งเดิม

อาชญากรรมข้ามชาติเป็นนวัตกรรมเชิงลบของการกระทำผิดกฎหมายที่ไม่อาจอธิบายด้วยทฤษฎีอาชญาวิทยาแบบดั้งเดิมได้อย่างสมบูรณ์ โดยจำเป็นต้องบูรณาการทฤษฎีและแนวคิดจากหลายศาสตร์เข้าด้วยกันอันเนื่องจากอาชญากรรมข้ามชาติมีลักษณะที่ทำลายต่อสภาพสังคม อำนาจอธิปไตย และกระบวนการยุติธรรมของรัฐหลายประการ (Viano 2009, 79-83) กล่าวคือ

ประการแรก การวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติมิได้เป็นเรื่องเฉพาะกิจการภายในรัฐใดรัฐหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายภายในของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงความเป็นโลกเดียวกันที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐ และรัฐ

ต่อหน่วยอื่นๆ ที่มาปะทะสังสรรค์กัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยสามารถส่งผลกระทบต่ออีกประเทศหนึ่ง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ดังนั้น การแก้ไขปัญหาก็จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการเชิงแนวคิดในลักษณะสหวิทยาการ ประกอบด้วย สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ อาชีววิทยา เป็นต้น

ประการที่สอง อาชญากรรมข้ามชาติมีได้จำกัดเฉพาะตัวผู้กระทำผิดเหยื่อ และชุมชนเหมือนอาชญากรรมปกติเท่านั้น หากแต่ต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมจากภายนอกที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ เช่น ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศต้นทางที่ทำให้ผู้คนต้องหลั่งไหลเพื่อไปแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าในประเทศปลายทาง แต่เมื่อผู้หลบหนีเข้าเมืองเข้ามาพำนักอยู่ในประเทศปลายทางแล้ว ก็ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ติดตามมา เช่น การใช้แรงงานราคาถูก ความแตกต่างทางวัฒนธรรม สุขอนามัย และความมั่นคงภายใน เป็นต้น

ประการที่สาม องค์การอาชญากรรมข้ามชาติในบางประเทศอาจมีผลประโยชน์ร่วมกับรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นไปตามหลักกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง รัฐไม่ได้มองอาชญากรรมข้ามชาติเป็นภัยคุกคามต่อรัฐแต่เป็นผู้ที่สามารถเอื้ออำนวยผลประโยชน์เชิงแลกเปลี่ยน

ผลประโยชน์จากการละเลยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดในลักษณะหุ้นส่วน เช่น การที่รัฐปล่อยให้มีการใช้แรงงานต่างชาติผิดกฎหมายโดยได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานภายในประเทศ หรือการปล่อยให้มีการค้าประเวณีผิดกฎหมายซึ่งขัดต่อกฎหมายของรัฐเพื่อแลกกับรายได้จากการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งมักพบเห็นได้ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประการสุดท้าย การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติไม่อาจจำกัดเพียงนโยบายและกระบวนการยุติธรรมภายในรัฐเท่านั้น หากแต่ต้องพิจารณาถึงความร่วมมือของกลไกรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในทุกระดับ เช่น ความร่วมมือระหว่างตำรวจ อัยการ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องอื่นๆ องค์การตำรวจสากล ตำรวจสหภาพยุโรป และสหประชาชาติ เป็นต้น ในการกำหนดมาตรการร่วมกันในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่ขยายตัวไปรอบโลก ซึ่งจะเห็นได้จากการจัดทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศและการประชุมทวิภาคีและพหุภาคีระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย

ผลกระทบของอาชญากรรมข้ามชาติ

นักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้จัดให้อาชญากรรมข้ามชาติเป็นภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-traditional security threat)⁹

⁹ ความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-traditional security threats) คือ การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ความมั่นคงจากความมั่นคงที่มุ่งเน้นรัฐ (National security) ไปเป็นความมั่นคงที่มุ่งเน้นมนุษย์หรือตัวคนที่อยู่ในรัฐ (Human security) เป็นสำคัญ กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นความมั่นคงที่กระทบกระเทือนถึงหน่วยย่อยภายในรัฐ เป็นความมั่นคงที่ไม่ได้ต่อสู้กันด้วยศักยภาพของอาวุธแต่เป็นการต่อสู้ด้วยการคุ้มครองพลเมืองให้รอดพ้นจากการถูกคุกคามโดยคนหรือองค์กรผิดกฎหมายที่มุ่งละเมิดต่อสิทธิในชีวิต เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน ดังนั้น รัฐจึงต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและมีกฎหมายที่ทรงอำนาจที่จะจัดการกับกลุ่มคนนอกกฎหมายเหล่านี้ ภัยของความมั่นคงรูปแบบใหม่ เช่น การก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น ดูรายละเอียดได้ใน Stanley Foundation. 2003. Nontraditional Security Threats in Southeast Asia. 44th Strategy for Peace Conference, October 16-18, 2003. *Policy Bulletin*. <http://www.stanleyfoundation.org/publications/archive/spc03cpb.pdf> (Accessed on September 20, 2015)

ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ และประชาชนในสังคม บั่นทอนความเข้มแข็งของสถาบันทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงลดระดับความน่าเชื่อถือของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อย และคุ้มครองประชาชนภายในรัฐจนอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ (Miraglia, Ochoa and Briscoe 2012; Okubo and Shelley 2011; Singh 1999) ดังนี้

- อาชญากรรมข้ามชาติทำให้ความสามารถของรัฐที่จะจัดหาบริการขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนลดน้อยลง และทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจมากถึง 3.6 เปอร์เซ็นต์ของรายได้เศรษฐกิจโลก รายงานของสหประชาชาติประเมินว่าเฉพาะการฟอกเงินอย่างเดียวส่งผลกระทบมากถึง 2 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ประชาชาติ ในแง่ความมั่นคงของมนุษย์ กลุ่มนักค้ายาเสพติดข้ามชาติได้บั่นทอนเสถียรภาพในฝั่งซีกโลกตะวันตก และเฉพาะในประเทศเม็กซิโกทำให้มีคนตายมากถึง 50,000 คน ในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาอาชญากรรมข้ามชาติจึงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศในหลายมิติ และในบางประเทศ อาชญากรรมข้ามชาติมีความเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นกับสถาบันการเมืองและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ในขณะที่ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเหล่านี้ดูจะยังไม่มี ความชัดเจน

- อาชญากรรมข้ามชาติทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ องค์กรอาชญากรรมจะมีทุนมหาศาลเพื่อว่าจ้างอาชญากรมืออาชีพในการร่วมกระทำผิดข้ามชาติ เช่น ลักลอบขนยาเสพติดข้ามชาติ สร้างเว็บไซต์เพื่อล่อลวงเหยื่อ เป็นต้น และใช้เงินทุนในการติดสินบนเจ้าหน้าที่ที่ทุจริตได้ เพื่อแลกกับการลดขั้นตอนการตรวจสอบหรือการบังคับใช้กฎหมาย

อย่างเข้มงวด เช่น การตรวจตราหนังสือเดินทางของผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง หรือการตรวจสอบตู้คอนเทนเนอร์ที่บรรจุสินค้าผิดกฎหมาย เป็นต้น นอกจากนี้ การคอร์รัปชันสามารถนำไปสู่การละเลย หรือเพิกเฉยไม่ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่เป็นคนต่างประเทศโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมายบางประการอีกด้วย กล่าวได้ว่าอาชญากรรมข้ามชาติทำให้เกิดการขยายตัวของอาชญากรรมไปรอบโลกซึ่งทำให้เกิดความเปราะบางในเชิงสถาบันต่อภาคส่วนต่างๆ ของรัฐและสังคม และทำให้ความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะในประเทศที่โครงสร้างทางสังคมอ่อนแอ

- อาชญากรรมข้ามชาติเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการสร้างสันติภาพของรัฐ โดยทำให้ผู้ก่อความไม่สงบหรือกลุ่มเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรผิดกฎหมายได้โดยง่าย เช่น การซื้อขายอาวุธปืนผิดกฎหมาย สินค้าเถื่อน และการค้ามนุษย์ในหลายรูปแบบ เป็นต้น โดยร่วมมือกับขบวนการคอร์รัปชันของรัฐในรูปแบบต่างๆ และสามารถชักชวนหรือโฆษณาชวนเชื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นถึงความสามารถและนโยบายที่ไม่เท่าเทียมของรัฐและหันไปร่วมมือกับผู้ก่อความไม่สงบในการต่อต้านรัฐ อันจะส่งผลให้ความขัดแย้งภายในรัฐยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และรัฐต้องทุ่มเทงบประมาณเพื่อมาจัดการกับปัญหาดังกล่าวแทนที่จะนำไปใช้เพื่อบำบัดความอดอยากและบริการประชาชน

เพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์รัฐจึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรการเชิงนโยบายและกฎหมายในการจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

อย่างเหมาะสมให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด เพื่อลดความสูญเสีย และความเสียหายที่จะเกิดขึ้น จากกิจกรรมผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยควรแสวงหาความร่วมมือกับนานาประเทศทั้งในระดับรัฐบาล ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน รวมถึงองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องด้วย

แนวความคิดที่นำมาใช้ในการจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

สำหรับแนวความคิดที่ใช้ในการจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ผู้เขียนเห็นว่า การบูรณาการแนวคิดจากสามสำนักคิดทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านกฎหมาย และด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะทำให้การจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติมีความครอบคลุมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ดังนี้

แนวคิดความร่วมมือระหว่างประเทศ (International cooperation) มีพื้นฐานอยู่บนหลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่มองว่า ในเวทีระหว่างประเทศไม่มีรัฐใดที่มีอำนาจอธิปไตยอันสมบูรณ์ หากแต่ต้องเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อลดความขัดแย้ง และแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน จึงจะทำให้แต่ละประเทศดำรงอยู่อย่างสงบสุข ความร่วมมือระหว่างประเทศสามารถเกิดขึ้นเมื่อรัฐได้ปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของรัฐอื่นๆ

ผ่านกระบวนการประสานงานเชิงนโยบาย ที่เรียกว่า วัฏปฏิบัติระหว่างประเทศ¹⁰ (Keohane, 2005; Krasner 1983) ด้วยเหตุนี้ หากรัฐต้องเผชิญภัยคุกคามที่คล้ายคลึงกัน รัฐเหล่านั้นจำเป็นต้องหันหน้าเข้าหากัน และร่วมมือกันทั้งในระดับรัฐบาลและระดับเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติเพื่อขจัดภัยคุกคามนั้นให้หมดสิ้นไป หรือสร้างเงื่อนไขให้มีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยที่สุด แนวคิดนี้สามารถเห็นได้ชัดเจนผ่านกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีในลักษณะต่างๆ อาทิ การประชุมระดับผู้นำอาเซียน การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ การประชุมหัวหน้าตำรวจอาเซียน การประชุมสมัชชาใหญ่องค์การตำรวจสากล และความร่วมมือในระดับปฏิบัติการของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ

แนวคิดความช่วยเหลือทางอาญาระหว่างประเทศ (International mutual assistance in criminal matters) มีพื้นฐานอยู่บนหลักกฎหมายอาญาทั่วไปที่ว่า ศาลของรัฐใดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เกิดขึ้นหรือได้ถูกกระทำลงในอาณาบริเวณของรัฐนั้น และกฎหมายของรัฐใดก็พึงใช้บังคับภายในรัฐนั้น ทั้งนี้เป็นไปตามหลักดินแดนหลักบุคคล และหลักอำนาจการลงโทษสากล (Brownlie 2003, 299-305) อย่างไรก็ตาม อาชญากรรมมิได้จำกัดขอบเขตของการกระทำเพียงภายในรัฐหนึ่งเท่านั้น หากแต่มีการกระทำข้ามพรมแดนจากรัฐหนึ่งไปอีกรัฐหนึ่ง หรือหลบหนีการจับกุมออกนอกเขตอำนาจ

¹⁰Stephen D. Krasner (1982) ได้ให้นิยามคำว่า วัฏปฏิบัติระหว่างประเทศ (International regimes) ว่าเป็นชุดของหลักการ (Principles) ปทัสถาน (Norms) กฎระเบียบ (Rules) และกระบวนการตัดสินใจ (Decision-making procedures) ซึ่งเกิดขึ้นจากการเห็นพ้องร่วมกันของตัวแสดงต่างๆ ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในประเด็นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า แนวคิดวัฏปฏิบัติระหว่างประเทศสามารถสะท้อนให้เห็นได้ถึงเหตุผลที่รัฐต่างๆ หันมาร่วมมือกันในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติอันเป็นภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันได้ค่อนข้างชัดเจนและมีเหตุผล

ศาลของรัฐที่ความผิดเกิดอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ ความจำเป็นในการปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามแดนเหล่านี้จะสัมฤทธิ์ผลได้ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างรัฐเพื่อให้สามารถสกัดกั้นและจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายของรัฐที่ความผิดเกิดขึ้นให้ได้ และความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาที่ชัดเจนที่สุดคือ การทำให้เกิดพันธกรณีทางกฎหมายร่วมกันที่รัฐผู้ร่วมลงนามรับรองจะต้องนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังในลักษณะกฎหมายระหว่างประเทศแบบต่างๆ เช่น สนธิสัญญา อนุสัญญา พิธีสาร และความตกลงระหว่างประเทศอื่นๆ

แนวคิดเครือข่ายเชิงนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal justice policy networks) ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนความคิดที่ว่า การจัดการความผิดที่มีลักษณะข้ามดินแดนหรืออาชญากรรมข้ามชาติไม่สามารถจะดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์โดยหน่วยงานใดเพียงหนึ่งเดียวของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันเนื่องมาจากข้อจำกัดเชิงภารกิจขององค์กร หากแต่ต้องพึ่งพาอาศัยและร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีนโยบายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันทรัพยากรระหว่างกันโดยไม่ถูกจำกัดโดยกฎระเบียบภายในขององค์กร (Cope 2001, 12-19) แนวคิดนี้จึงแตกต่างไปจากทฤษฎีการจัดการองค์การแบบเดิมที่เน้นความเป็นอิสระของหน่วยงานเชิงภารกิจโดยไม่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อหน่วยงานอื่นๆ จนทำให้เกิดสภาวะการแข่งขันกันสร้างผลงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ (McFarlane 2002, 387) ซึ่งย่อมไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม ดังนั้น แนวคิดเครือข่ายเชิงนโยบายจึงมุ่งเน้นให้

เจ้าหน้าที่ของแต่ละองค์กรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ในเชิงภารกิจต้องหันหน้ามาร่วมมือกันเพื่อขจัดปัญหาและผลกระทบอันเกิดจากการปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันก็มุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างองค์กรภายในประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Han 2002) ตัวอย่างรูปแบบการประสานงานที่น่าสนใจ ได้แก่ ตัวแบบเชิงบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับนโยบายและปฏิบัติในการจัดการเครือข่ายยาเสพติดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย และภาคประชาชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน จากที่กล่าวไปข้างต้น สรุปได้ว่า แนวคิดความร่วมมือระหว่างประเทศจะช่วยเสริมมุมมองในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายภายในระหว่างรัฐ แนวคิดความช่วยเหลือทางอาญาระหว่างประเทศจะมุ่งเน้นไปในเรื่องการร้องขอความร่วมมือระหว่างรัฐภายใต้กรอบของกฎหมาย ในขณะที่แนวคิดเครือข่ายเชิงนโยบายจะช่วยทำให้เกิดการบูรณาการของหน่วยงานรัฐในการจัดการกับปัญหาหนึ่งๆ ร่วมกัน การบูรณาการแนวคิดทั้งสามด้านจึงเป็นประโยชน์ต่อการสร้างกรอบแนวคิดในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังที่ McDonald (2011, 437-44) ได้ให้ทัศนะว่า “การขยายขอบเขตอำนาจของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของรัฐ และการสร้างสถาบันบังคับใช้กฎหมายระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศมีความจำเป็นต่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ” ดังนั้น มาตรการของรัฐทั้งในประเทศและระหว่างประเทศจำเป็นต้องถูกออกแบบให้สอดคล้องกันเพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรัฐจำเป็นต้องลดข้อจำกัดทางกฎหมายภายในและให้

ความสำคัญกับความร่วมมือในระดับภูมิภาคมากขึ้น โดยนำข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องมาบังคับใช้ให้เกิดผลอย่างจริงจัง รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างของภูมิภาคให้สามารถทำงานข้ามประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (MacGibbon 1997, 3-4) ในขณะเดียวกันรัฐจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยต้องแสวงหาความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และประชาชนเพื่อสร้างข้อจำกัดทั้งทางกฎหมายและทางสังคมให้กับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติมิให้ดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมายได้ (Shalley et al. 2011)

มาตรการเชิงนโยบายและกฎหมาย เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ในปัจจุบัน

ด้วยเหตุที่อาชญากรรมข้ามชาติเป็นการกระทำผิดข้ามดินแดนหรือเกี่ยวพันกับพื้นที่ตั้งแต่ 2 ประเทศ ขึ้นไป การจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติจึงไม่อาจทำได้โดยรัฐหนึ่งรัฐใดเพียงลำพัง หากแต่ต้องอาศัยมาตรการเชิงนโยบายและกฎหมายทั้งภายในและระหว่างประเทศเพื่อติดตามสืบหาตัวผู้กระทำความผิดลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของแต่ละประเทศ

องค์การสหประชาชาติได้เรียกร้องให้รัฐบาลของประเทศสมาชิกได้ตระหนักถึงความสำคัญตัวแสดงอื่นที่เป็นรัฐและที่มีใช้รัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อมาร่วมมือกันในการต่อสู้

กับอาชญากรรมข้ามชาติ ทั้งยังได้สนับสนุนเงินทุน บุคลากร และเทคโนโลยีในโครงการพัฒนาหลายรูปแบบ เช่น การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย การสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนถึงภัยของอาชญากรรมข้ามชาติ การจัดหาเครื่องมือพิเศษในการสืบสวนและป้องกันปราบปรามอาชญากรรมองค์กรรูปแบบต่างๆ ภายใต้แนวคิดบูรณาการความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการสร้างรัฐซึ่งมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ หลักนิติธรรม และการพัฒนากฎหมายและนโยบายให้ตอบสนองต่อวิกฤตการณ์และสภาพแวดล้อมที่เื้อออำนวยต่อการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติให้ได้¹¹ ซึ่งสามารถจัดแบ่งมาตรการเชิงนโยบายและกฎหมายในการต่อสู้อาชญากรรมข้ามชาติเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับระหว่างประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับภายในประเทศ

ระดับระหว่างประเทศ

ก) กฎหมายระหว่างประเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญที่สหประชาชาติได้เรียกร้องให้รัฐสมาชิกต้องนำหลักการที่ระบุไว้ในบัญญัติเป็นนโยบายหรือกฎหมายภายในประเทศเพื่อให้มีมาตรฐานในการจัดการกับปัญหาได้ใกล้เคียงกัน เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเสริมอนุสัญญา ได้แก่ พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก

¹¹ ที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา สมัยที่ 13 (UN Congress) ได้ให้ความสำคัญต่อความเชื่อมโยงระหว่างหลักนิติธรรม ความมั่นคง และการพัฒนาโดยให้รัฐสมาชิกคำนึงถึง คำประกาศของการประชุมระดับสูงของสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยหลักนิติธรรมในระดับชาติและระดับระหว่างประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs) ที่ต้องคำนึงถึง 4 มิติที่เป็นอิสระต่อกัน ได้แก่ การพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบองค์รวม การพัฒนาทางสังคมแบบองค์รวม ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และสันติภาพและความมั่นคง

ทางทะเล และทางอากาศ¹² และพิธีสารต่อต้านการผลิตและลักลอบค้าอาวุธ รวมถึงอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เป็นต้น

ข) กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น แนวทางปฏิบัติ หรือข้อมติสหประชาชาติ แม้จะไม่มีสภาพบังคับให้ประเทศสมาชิกต้องถือปฏิบัติตาม แต่สหประชาชาติได้เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกควรให้ความร่วมมือกับแนวทางที่ออกมาเพื่อประโยชน์ร่วมกันของประชาคมโลก เช่น ข้อมติว่าด้วยยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้าย และข้อมติที่ 2178 เรื่อง นักรบก่อการร้ายต่างชาติ (Foreign Terrorist Fighters: FTF) ซึ่งได้วางแนวทางสำหรับการได้ตอบต่อการก่อการร้ายที่รัฐสมาชิกควรปฏิบัติหรือนำไปสร้างเป็นแนวนโยบายและกฎหมายของแต่ละประเทศ เป็นต้น

กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น องค์การตำรวจสากล สหประชาชาติ และองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ เป็นองค์การระหว่างประเทศเหนือรัฐที่ทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือ

ระหว่างรัฐสมาชิกในกรอบหรือบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ เช่น องค์การตำรวจสากลทำหน้าที่ประสานงานกับสำนักงานตำรวจทั่วโลกเพื่อสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดที่หนีไปหลบซ่อนตัวอยู่ตามประเทศต่างๆ และนำกลับมาลงโทษในประเทศที่ความผิดเกิด รวมถึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารสำคัญที่จะนำไปสู่การสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด หรือป้องกันเหตุร้ายต่างๆ ทั่วโลก โดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงที่มีความปลอดภัยสูงสุด เช่น ช่องทางการสื่อสารของตำรวจสากล (I-24/7)¹³ และระบบหมายตำรวจสากล (INTERPOL Notices)¹⁴

ระดับภูมิภาค

กฎหมายภูมิภาค เช่น อนุสัญญาสหภาพยุโรปด้านความมั่นคง การค้า การศึกษา และวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยีฉบับต่างๆ ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ประเทศต่างๆ ในยุโรปต้องรับเอาหลักการที่กำหนดไว้ไปพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศที่มีอยู่ รวมถึงการที่ต้องหันหน้ามาร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น สำหรับในภูมิภาคอาเซียนนั้น แม้ว่าจะพัฒนาการทางกฎหมายค่อนข้างช้าแต่

¹²ในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาร่างกฎหมายคนเข้าเมืองเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ โดย พ.ต.อ.คมสัน สุขมาก ได้ให้ความเห็นว่า ร่าง พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ยังไม่ครอบคลุมในมิติที่เกี่ยวกับการลักลอบขนคนข้ามชาติ และได้เสนอแนะให้เพิ่มนิยามคำว่า “การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน” เข้าไปในมาตรา 3 ของร่างพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ... (ฉบับใหม่)

¹³ระบบการสื่อสารของตำรวจสากล หรือที่เรียกว่า I-24/7 (Information 24 hours and 7 days) คือระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีความปลอดภัยสูงสุดโดยข่าวสารหรือข่าวกรองที่มีการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศสมาชิกผ่านช่องทางนี้จะอยู่ในรูปของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งบุคคลภายนอกไม่สามารถเข้าถึงได้ ระบบดังกล่าวช่วยให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศต่างๆ เช่น หน่วยงานตำรวจ หน่วยตรวจคนเข้าเมือง หน่วยศุลกากร เป็นต้น สามารถใช้ข้อมูลในการสืบสวนสอบสวนคดีรวมถึงการป้องกันเหตุ การเข้าเมืองผิดกฎหมาย และการลักลอบขนสิ่งของผิดกฎหมายได้

¹⁴หมายตำรวจสากล (INTERPOL Notices) เป็นหนังสือขอความร่วมมือเพื่อประสานงาน หรือการแจ้งเตือนระหว่างประเทศซึ่งอนุญาตให้ตำรวจของประเทศสมาชิกแบ่งปันข้อมูลข่าวสารสำคัญระหว่างกัน ได้ถูกจัดทำและเผยแพร่โดยสำนักงานเลขาธิการตำรวจสากลตามคำร้องขอของสำนักงานกลางแห่งชาติหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายของประเทศสมาชิก และซึ่งจะเผยแพร่ด้วยภาษาทางการ 4 ภาษา ได้แก่ อาราบิก อังกฤษ ฝรั่งเศส และสเปน โดยแบ่งหมายออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่ หมายสีแดง หมายสีดำ หมายสีส้ม หมายสีฟ้า หมายสีเหลือง หมายสีเขียว หมายสีม่วง และหมายสีขาว โดยแต่ละสีจะแสดงถึงรูปแบบของการแจ้งเตือนเหตุและลักษณะการร้องขอความร่วมมือที่แตกต่างกัน ดูรายละเอียดได้ใน <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Notices>

กฎหมายภูมิภาคสำคัญ เช่น สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาของอาเซียน อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก และความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) ซึ่งมีประเด็นด้านการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติด้วย ตลอดจนความตกลงว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีและพหุภาคีอื่นๆ ซึ่งถือเป็นกฎหมายของภูมิภาคสำคัญที่จะทำให้รัฐอาเซียนจำเป็นต้องยอมสละอำนาจอธิปไตยของตนบางส่วนและร่วมมือกันในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อความมั่นคงในภูมิภาคนี้มากขึ้น¹⁵

ข) กรอบความร่วมมือในภูมิภาค เป็นกฎเกณฑ์ลำดับรองที่วางแนวทางในการสร้างความร่วมมือในระดับนโยบายและปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนอาเซียน และด้านอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งแม้ว่าจะไม่ได้มีผลผูกพันให้รัฐสมาชิกต้องถือปฏิบัติตามเช่นเดียวกับกฎหมายภูมิภาคแต่ก็มีลักษณะกึ่งบังคับที่ถือเป็นมารยาทระหว่างประเทศที่รัฐสมาชิกควรนำไปปฏิบัติร่วมกันเมื่อได้ให้ฉันทามติแล้ว และมีการติดตามผลเป็นประจำทุกๆ รอบปี หรือสองปีเพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

เช่น ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Declaration on Transnational Crime) การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Ministry Meeting on Transnational Crime) การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Senior Official Meeting on Transnational Crime) แถลงการณ์ร่วมของหัวหน้าตำรวจอาเซียน (ASEANAPOL Joint Communiqué) และการประชุมระดับทวิภาคีและพหุภาคีในประเด็นต่างๆ เช่น การค้ามนุษย์ การลักลอบค้ายาเสพติด การต่อต้านการก่อการร้าย เป็นต้น¹⁶ ซึ่งหากกรอบความร่วมมือเหล่านี้ได้รับการปฏิบัติตามจากรัฐสมาชิกอย่างแท้จริงต่อเนื่องและได้รับการยอมรับจนกลายเป็นบรรทัดฐานระหว่างประเทศก็สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นกฎหมายภูมิภาคอาเซียนได้ต่อไป

ค) กลไกความร่วมมือในภูมิภาค เช่น องค์การตำรวจสหภาพยุโรป (EUROPOL) สมาพันธ์ความร่วมมือของตำรวจในภูมิภาคเอเชียใต้ (SAARC POL) และสมาพันธ์ความร่วมมือของตำรวจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEANAPOL) ซึ่งเป็นองค์การระดับภูมิภาคที่ทำหน้าที่เป็นองค์กรประสานงานกลางระหว่างรัฐสมาชิกเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในด้านความมั่นคงและกระบวนการยุติธรรมของแต่ละภูมิภาค โดยมีหน้าที่หลักในการแลกเปลี่ยนข้อมูล กำหนดนโยบาย/มาตรการในการทำงานร่วมกัน

¹⁵ สาระสำคัญของความร่วมมือที่ปรากฏตามกฎหมายภูมิภาคเหล่านี้เป็นไปในลักษณะของการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูลและการข่าวกรอง การถ่ายทอดเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายด้วยกัน ซึ่งจะไม่กระทบกระเทือนถึงอำนาจอธิปไตยของแต่ละรัฐ

¹⁶ รัฐบาลไทยโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงผลกระทบและความเสียหายจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม จึงได้พยายามผลักดันปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าและพันธุ์พืชหายากให้เป็นสาขาหนึ่งในอาชญากรรมข้ามชาติภายใต้กรอบ SOMTC มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 จนกระทั่งได้รับความเห็นชอบอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์จากประเทศสมาชิกในการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (AMMTC) ครั้งที่ 10 ระหว่างวันที่ 26 ก.ย. ถึง 2 ต.ค. 2558 ที่ผ่านมา

และจัดฝึกอบรมให้กับประเทศสมาชิก นอกจากนี้ กลไกในลักษณะของคณะกรรมการร่วม ได้แก่ กระบวนการบาห์ลี (Bali Process) ซึ่งเป็นการประชุมของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีประเทศออสเตรเลียและอินโดนีเซียเป็นกลุ่มขับเคลื่อนที่แสวงหาความร่วมมือระหว่างรัฐสมาชิกในการจัดการกับปัญหาการค้ำมนุษย์และอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบอื่นๆ ในเชิงนโยบายและความร่วมมือระหว่างประเทศ และโครงการเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานชายแดนของสหประชาชาติ (หรือที่เรียกว่า PATROL) ที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันของหน่วยตรวจคนเข้าเมืองของประเทศไทย ลาว พม่า และกัมพูชาเพื่อสกัดกั้นอาชญากรรมข้ามชาติยังช่วยเสริมสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาคให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ส่วนโครงสร้างของกลไกเหล่านี้จะมีรูปแบบและขอบเขตอำนาจหน้าที่เพียงไรขึ้นอยู่กับข้อตกลงของรัฐสมาชิกและกฎหมายภูมิภาคที่จัดตั้งกลไกนั้น เช่น ตำรวจสหภาพยุโรปสามารถส่งคำร้องขอไปยังประเทศสมาชิกเพื่ออนุญาตให้ตำรวจสหภาพยุโรปสามารถเข้าไปทำการสืบสวนสอบสวนร่วมในคดีสำคัญที่เกิดขึ้นในสหภาพยุโรป และจัดตั้งทีมสืบสวนสอบสวนร่วมกัน (Joint investigation teams) เพื่อดำเนินการสืบสวนติดตามจับกุมบุคคลตามหมายจับในคดีสำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศสมาชิก¹⁷ (Joutsen 2011, 430-35) ในขณะที่ตำรวจอาเซียนเป็นเพียงกรอบความร่วมมือในเชิงนโยบายในกลุ่มประเทศอาเซียนที่พยายามแสวงหาความร่วมมือแบบกว้างๆ โดยแต่ละ

ประเทศต่างบังคับใช้กฎหมายของตนเองแต่ไม่ได้มีอำนาจเข้าไปสืบสวนสอบสวนหรือปฏิบัติการร่วมกัน

ระดับภายในประเทศ

ก) กฎหมายภายใน ซึ่งจำเป็นต้องบูรณาการกฎหมายหลายฉบับเพื่อใช้ในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจากอาชญากรรมข้ามชาติมีกลุ่มย่อยทำงานกระจายตัวอยู่ในหลายประเทศและหลายพื้นที่ในประเทศ กฎหมายที่สำคัญของไทย ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556¹⁸ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. วิถีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 พ.ร.บ. การค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ร.บ. การกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พ.ร.บ. ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 พ.ร.บ. ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 เป็นต้น

ข) นโยบายของรัฐ ถือเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนให้การจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการกำหนดท่าที จุดเน้น และวาระแห่งชาติที่จะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วนภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนดให้เกิดผลโดยเร็วที่สุด อีกทั้งจะเป็นตัวผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ

¹⁷Convention Based on Article K3 of the Treaty of European Union, on the Establishment of a European Police Office (Europol Convention), July 20, 1995, Article 6, 7

¹⁸กฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานและพนักงานสอบสวนไว้เป็นพิเศษกว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั่วไป เช่น การค้นในเวลากลางคืนโดยไม่ต้องมีหมายค้น และการใช้เทคนิคการสืบสวนพิเศษ ประกอบด้วย การจัดส่งภายใต้การควบคุม (Controlled delivery) การปฏิบัติการลับ (Undercover operation) การเฝ้าติดตามโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ หรือสะกดรอย (Electronic surveillance)

ในเชิงบูรณาการเพื่อจัดการกับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยมีหน่วยประสานงานกลางเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ เช่น สภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยประสานงานกลางในประเด็นปัญหาความมั่นคง โดยมีหน่วยงานย่อยทั้งตำรวจ ทหาร พลเรือนเข้ามาเป็นคณะกรรมการร่วม เป็นต้น¹⁹ สำหรับประเทศไทยรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงผลกระทบจากปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติและได้ประกาศใช้ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2558-2564 เพื่อจัดการปัญหาดังกล่าวแล้ว

ค) การจัดตั้งกลไกประสานงานระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นการนำเอาหน่วยงานในระดับปฏิบัติการมาจัดตั้งเป็นทีมเฉพาะกิจโดยมีหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพหลักเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ประสานงานและสั่งการ เนื่องจากปัญหาที่กำลังพิจารณาดำเนินการอยู่มีความซับซ้อนและเกี่ยวพันกับการปฏิบัติงานที่ของหน่วยงานของรัฐหลายหน่วย จึงจำเป็นต้องบูรณาการหน่วยในฐานะหุ้นส่วนเพื่อให้เกิดการแบ่งปันข้อมูลและเปิดช่องว่างของการบังคับใช้กฎหมายแต่ละฉบับที่อาจเกิดขึ้น ตัวอย่างที่น่าสนใจ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (Command Center for Combating Illegal Fishing) หรือ “ศปมผ.” เพื่อจัดการกับปัญหาการทำประมง

ผิดกฎหมายในประเทศไทย รวมถึงการใช้แรงงานประมงผิดกฎหมายในลักษณะต่างๆ โดยมีเจ้าภาพหลักคือ กองทัพเรือ มีผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นหัวหน้าศูนย์ฯ ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นคณะกรรมการ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ²⁰ มีอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งกำหนดให้มีศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า - ออกและให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่เรือประมงแบบเบ็ดเสร็จ (Fishing One Stop Service) ประจำในแต่ละจังหวัดชายทะเลตามที่ ศปมผ. ประกาศกำหนด

ง) การจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจภายในหน่วยงานของรัฐเพื่อจัดการกับปัญหาเป็นการเฉพาะ เช่น การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อเป็นศูนย์ประสานงานกลางในการเตรียมความพร้อมและบริหารจัดการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการเข้าสู่อาเซียน โดยเฉพาะในด้านการข่าวกรองและการแลกเปลี่ยนข้อมูล การจัดตั้งศูนย์ประสานงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อเป็นหน่วยงานรวบรวมข้อมูลสถิติและวิเคราะห์แนวโน้มการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติของ

¹⁹ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานย่อยเหล่านี้เป็นเพียงการรวมตัวในระดับหลวมๆ และไม่ได้มีการประสานงานในทางปฏิบัติกันอย่างจริงจัง เนื่องจากแต่ละหน่วยต่างทำงานภายใต้อำนาจและนโยบายภายในของหน่วย ดังนั้น จึงไม่สามารถร่วมมือกันทำงานในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง จึงเกิดแนวคิดการทำงานแบบหุ้นส่วน (Partnerships) ขึ้น เพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะกรณีได้อย่างแท้จริงโดยเป็นการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาต่างๆ มาวางยุทธศาสตร์ร่วมกันเพื่อให้สามารถจัดการปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

²⁰ ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2558 เรื่อง การแก้ไขปัญหการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม ลงวันที่ 28 เมษายน 2558 โดยเป็นศูนย์เฉพาะกิจขึ้นกับนายกรัฐมนตรีและมีผู้บัญชาการทหารเรือเป็นผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ผบ.ศปมผ.) เพื่อแก้ไขปัญหการทำประมงผิดกฎหมายในประเทศไทยโดยใช้แรงงานต่างชาติหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายดูรายละเอียดได้ใน <http://www.thaistopiufishing.com/>

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ²¹ (Public Affairs Division 2015, 5-10) นอกจากนี้ สำนักงานกลางแห่งชาติ หรือ สำนักงานตำรวจสากลประเทศไทย เป็นหน่วยงานที่สำคัญอีกหน่วยงานหนึ่งในการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการประสานงานทางคดีระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับตำรวจต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอาชญากรรม แผนประทุษกรรม คนร้าย การให้ความช่วยเหลือทางอาญาระหว่างประเทศ และการส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยมีเครื่องมือต่างๆ ของตำรวจสากลเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการสืบสวนสอบสวน อาทิ ระบบ I-24/7 ระบบหมายตำรวจสากล ระบบฐานข้อมูลตำรวจสากล และทีมช่วยเหลือในสถานการณ์วิกฤต (INTERPOL Response Team)

ความท้าทายของรัฐในการจัดการปัญหาอาชญากรรมชาติ

แม้ความร่วมมือระหว่างประเทศในพหุระดับจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ แต่นักวิชาการด้านความมั่นคงและกิจการตำรวจ อย่าง Voronin (2000), Johnson (1998) และ William (1994) ต่างให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศดังกล่าวอาจเป็นไปอย่างล่าช้าหรือไม่เกิดประสิทธิภาพเท่า

ที่ควรอันเนื่องจากอุปสรรคภายในรัฐและระหว่างรัฐด้วยกัน กล่าวคือ

ประการแรก รัฐยังคงเผชิญกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้องที่เป็นผลมาจากการเจรจาต่อรองผลประโยชน์ของขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติ อันทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความร่วมมือระหว่างรัฐไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ประการที่สอง รัฐมีภารกิจต่อประชาชนที่หลากหลายไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะในเรื่องของการปราบปรามอาชญากรรมเพียงอย่างเดียว โดยมีมิติการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะเป็นสิ่งที่รัฐให้ความสำคัญในลำดับต้น และรัฐจำเป็นต้องลดกฎระเบียบบางประการลงเพื่อให้เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการขยายตัวทางธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวกันเป็นภูมิภาคและอนุภูมิภาค

ประการที่สาม หน่วยงานของรัฐยังทำงานในลักษณะแยกส่วนต่างฝ่ายต่างทำ ไม่ได้มีการบูรณาการการทำงานที่มีความเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่จำเป็นระหว่างกันอย่างแท้จริง อันเนื่องมาจากโลกทัศน์ในการเป็นคู่แข่งกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกันเองเพื่อให้ฝ่ายของตนได้ผลงานไปนำเสนอต่อรัฐบาล

²¹ ศูนย์ประสานงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crime Coordinating Centre) ตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2547 เดิมใช้ชื่อว่า ศูนย์ประสานงานปราบปรามคนร้ายข้ามชาติ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มจะขยายตัวจำเป็นต้องประสานงานกับตำรวจต่างประเทศอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดการติดต่อประสานงานและติดตามผลการดำเนินการให้เป็นไปอย่างมีระบบและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานร่วมกัน ต่อมาจึงมีการพัฒนาและได้รับการสนับสนุนงบประมาณและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการศูนย์จากสำนักงานตำรวจสหพันธรัฐออสเตรเลียและมีการลงนามบันทึกความเข้าใจร่วมกัน ปัจจุบัน ศูนย์ประสานงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ตั้งอยู่ ชั้น 9 อาคาร 1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ

ประการที่สี่ หน่วยงานของรัฐถูกจำกัดด้วยอำนาจอธิปไตยและนโยบายของรัฐโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ ทำให้กฎหมายของรัฐมีลักษณะแข็งตึงไม่ยืดหยุ่น และในบางครั้งอาจเกิดความไม่ไว้วางใจต่อหน่วยงานของรัฐอื่นที่กำลังประสานงานด้วย ทำให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติเป็นไปด้วยความล่าช้าและในบางครั้งไม่อาจเกิดขึ้นได้เพราะขัดต่อนโยบายทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของรัฐนั่นเอง

ประการที่ห้า ความมุ่งมั่นของรัฐในการจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติมีระดับที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทและลักษณะความผิดที่ส่งผลกระทบและความเสียหายต่อรัฐนั้นๆ จึงทำให้อาชญากรรมข้ามชาติของประเทศหนึ่งอาจมิใช่ปัญหาของอีกประเทศหนึ่ง แต่ละรัฐจึงออกกฎหมาย นโยบาย และมาตรการในการจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่แตกต่างกันออกไป

ประการสุดท้าย หน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาขาดองค์ความรู้ ประสบการณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ทำให้องค์กรอาชญากรรมและอาชญากรข้ามชาติสามารถกระทำความผิดข้ามประเทศได้โดยไม่จำเป็นต้องปรากฏตัวในประเทศที่ความผิดเกิดขึ้นและไม่ถูกติดตามดำเนินคดีมาลงโทษในกระบวนการยุติธรรมของประเทศที่ความผิดเกิดขึ้น

ด้วยเหตุนี้ รัฐที่มีศักยภาพมากกว่าจึงควรให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ กำลังคน และเทคโนโลยีต่อรัฐที่มีศักยภาพน้อยกว่า เพื่อให้แต่ละรัฐมีมุมมองเชิงนโยบายต่อปัญหาในลักษณะคล้ายคลึงกันและเพื่อตอบโต้กับอาชญากรรมข้ามชาติด้วยวิธีการที่ทันสมัยเป็นมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ในการจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในภูมิภาคอาเซียน

การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2559 จะส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน การบริการ ประชากร และเทคโนโลยีอย่างมหาศาลโดยรัฐสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องลดข้อจำกัดและกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้เหลือน้อยที่สุด เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเพื่อต่อสู้กับภูมิภาคอื่นให้ได้ ในขณะเดียวกันการลดลงของระเบียบดังกล่าวกลายเป็นโอกาสให้อาชญากรจากทั่วทุกมุมโลกเข้ามาแสวงหาประโยชน์ในภูมิภาคอาเซียนรวมถึงประเทศไทยด้วย ดังนั้น เพื่อให้การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์แห่งความร่วมมือทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ความมั่นคงได้อย่างสมบูรณ์ รัฐอาเซียนจึงควรมียุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาร่วมกัน 3 ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนากลไกความร่วมมือของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เหมาะสม การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศด้านกฎหมาย และการบริหารจัดการ และการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

1. การพัฒนากลไกความร่วมมือของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เหมาะสม

1.1 รัฐอาเซียนควรให้การสนับสนุนและผลักดันให้องค์กรอาเซียนที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น สำนักงานเลขาธิการอาเซียน สำนักงานเลขาธิการตำรวจอาเซียน สำนักงานเลขาธิการด้านอื่นๆ ของภูมิภาคอาเซียนที่เกี่ยวข้อง และสถาบันฝึกอบรมระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่ในประเทศต่างๆ ในอาเซียน

เป็นหน่วยงานภูมิภาคหลักในการกำหนด ผลักดัน ขับเคลื่อน และศึกษาวิจัยกระบวนการเชิงนโยบาย ทางอาญาของประเทศอาเซียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจทำหน้าที่เป็นทั้งหน่วยนโยบาย และหน่วยประสานงานด้านกระบวนการยุติธรรม ทางอาญา หรืออาจจัดตั้งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายระดับรองในองค์กรดังกล่าวเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงทั้งในเชิงนโยบายและปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน

1.2 รัฐอาเซียนควรจัดตั้งทีมปฏิบัติการ สืบสวนสอบสวนร่วมของภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Investigative Team) ในลักษณะของทีมบูรณาการ อาจประกอบด้วยหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล ศุลกากร และหน่วยตรวจคนเข้าเมือง โดยอาจทำเป็นรูปของ โครงการระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ซึ่งจำเป็นต้องมีการตั้งคณะทำงานเตรียมการเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งทีมปฏิบัติการดังกล่าว โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกบุคคลที่จะต้องมีความชำนาญเฉพาะด้าน การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติการร่วม การทดลอง จนนำไปสู่การปฏิบัติการในพื้นที่จริง โดยทีมที่ตั้งขึ้นจะเป็นการบูรณาการผู้เชี่ยวชาญ เช่น ทีมสืบสวน ทีมสอบสวน ทีมนิติวิทยาศาสตร์ ทีมเทคโนโลยี ทีมปฏิบัติการพิเศษ เป็นต้น จากทุกประเทศที่จำเป็นต้องการทำงานที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติเข้าด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ รวมถึงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานระหว่างกัน ซึ่งหากได้รับการยอมรับเป็นมติของผู้นำอาเซียนแล้ว ทั้งนี้ ทีมปฏิบัติการร่วมดังกล่าวควรต้องได้รับเอกสิทธิ์เทียบเท่าผู้แทนทางการทูตที่สามารถเดินทางเข้าออกประเทศต่างๆ ในอาเซียนเพื่อให้สามารถปฏิบัติ

งานในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมข้ามชาติ โดยไม่ขัดต่อหลักดินแดนแต่อย่างใด

1.3 รัฐอาเซียนควรเสนอให้มีการตั้ง คณะกรรมาธิการเพื่อศึกษาทบทวนความเป็นไปได้ ในการจัดตั้งองค์กรกระบวนการยุติธรรมในระดับ ภูมิภาคของอาเซียน เช่น ศาลยุติธรรมอาเซียน สำนักงานอัยการอาเซียน ควบคู่ไปกับองค์กรตำรวจ อาเซียนซึ่งได้จัดตั้งขึ้นแล้ว เพื่อแก้ปัญหาเรื่องเขต อำนาจศาลที่ถูกจำกัดโดยอำนาจอธิปไตยของแต่ละ ประเทศ โดยกำหนดโครงสร้างองค์กรและขอบเขต อำนาจหน้าที่ภารกิจให้เหมาะสมสอดคล้องกับประเภท คดีที่สมควรจะนำขึ้นสู่กระบวนการพิจารณาคดีในชั้น ศาลให้ชัดเจน เช่น เรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนสากล บางประเด็น และคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นต้น เพื่อ เป็นการยกระดับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของ ภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับกฎหมาย ภูมิภาคที่มีอยู่แล้ว เช่น สนธิสัญญาว่าด้วยความ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของอาเซียน ค.ศ. 2004 และอาจมีการพัฒนาขึ้นใหม่ในอนาคต โดยอาจนำตัวแบบของกระบวนการยุติธรรมและศาล ยุติธรรมของสหภาพยุโรปมาใช้เป็นแนวทางในการจัด โครงสร้างองค์กรและแนวทางการปฏิบัติงาน

2. การพัฒนาความร่วมมือระหว่าง ประเทศด้านกฎหมาย และการบริหารจัดการ

2.1 รัฐอาเซียนควรกำหนดให้มี มาตรการทางกฎหมายร่วมกันในหลากหลายมิติ อย่างเหมาะสมทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและ ไม่เป็นทางการเพื่อรองรับการขยายตัวของภูมิภาค อาเซียน เช่น มาตรการทางกฎหมายการฟอกเงิน มาตรการต่อต้านการก่อการร้าย มาตรการส่งเสริม สิทธิมนุษยชนอาเซียน มาตรการทางกฎหมายต่อ

ผู้ต้องหาและเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เป็นต้น ซึ่งเป็นที่คาดหมายได้ว่าเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว ประชากรจากทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะมีการเคลื่อนย้ายในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกันมากขึ้น อันเนื่องมาจากนโยบายเปิดรับและอำนวยความสะดวกแก่เพื่อนบ้าน ดังนั้น การกำหนดให้มีอนุสัญญาภูมิภาคอาเซียนว่าด้วยเรื่องกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือแนวทางปฏิบัติที่ดีด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของอาเซียนในลักษณะที่คล้ายกับกฎหมายของภูมิภาคอื่น เช่น อนุสัญญาสหภาพยุโรปว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1957 และ อนุสัญญาสหภาพยุโรปว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา ค.ศ. 1959 ที่วางหลักเกณฑ์ให้แต่ละประเทศถือปฏิบัติร่วมกันแบบกว้างๆ เป็นกลาง และไม่ยึดติดกับเรื่องของวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วย บททั่วไป ความผิดอาญาที่จะใช้กฎหมายดังกล่าว หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย วิธีพิจารณาความความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศ บทยกเว้น และอื่นๆ เกี่ยวข้อง น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายและการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในภูมิภาคมีมาตรฐานใกล้เคียงกันและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 รัฐอาเซียนควรส่งเสริมผลักดันให้ประเทศสมาชิกใช้เครื่องมือ และระบบการบริหารจัดการทางคดีระหว่างประเทศที่มีอยู่ เช่น ระบบฐานข้อมูลขององค์การตำรวจสากล ระบบฐานข้อมูลตำรวจอาเซียน ระบบการบริหารจัดการและสืบสวนคดี (Case management and intelligence system) ซึ่งเกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลอาชญากรรมข้ามชาติหลายประเภท ได้แก่ การก่อการร้าย การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธ การค้ามนุษย์ การฉ้อโกงข้ามชาติ การฉ้อโกงทางทะเล อาชญากรรมคอมพิวเตอร์

อาชญากรรมเศรษฐกิจและการเงิน และอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม มาใช้เชื่อมต่อกับฐานข้อมูลด้านความมั่นคง เช่น ระบบตรวจสอบคนเข้าเมืองเป็นเครื่องมือคัดกรองบุคคล และสืบสวนจับกุมอาชญากรข้ามชาติ และผลักดันในระดับรัฐเพื่อให้สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีชั้นศาลได้

2.3 รัฐอาเซียนควรส่งเสริมการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยให้ความสำคัญต่อความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาเพิ่มมากขึ้น และแสดงให้เห็นถึงความจริงใจที่จะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันบนหลักปฏิบัติต่างตอบแทน ซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ เช่น การกำหนดให้เรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาอยู่ในแผนแม่บทของรัฐบาลที่จะต้องดำเนินการ การแก้ไขกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ครอบคลุมถึงกิจกรรมผิดกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติไม่ว่าจะกระทำภายในหรือภายนอกประเทศ การเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการสืบสวนสอบสวนคดีที่มีลักษณะข้ามชาติ การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบในการสืบสวนปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ การใช้ช่องทางประสานงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความร่วมมือระหว่างภูมิภาคในเรื่องทางอาญาอื่นๆ นอกเหนือจากกลไกทางกฎหมาย เช่น การประสานงานผ่านช่องทางตำรวจสากล ฐานข้อมูลตำรวจอาเซียน และการประสานงานผ่านเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานทูต ควรได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเป็นทางการของประเทศอาเซียนด้วย

2.4 รัฐอาเซียนควรตั้งคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขบทพจนกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศหรือภูมิภาคที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่น การแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของอาเซียน การยกเว้นกฎหมายป้องกันปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมให้รองรับการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ซึ่งทั้งสองกรณีสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นเจ้าภาพและอยู่ระหว่างดำเนินการและการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีและมีผลกระทบต่อการรวมตัวเป็นภูมิภาคอาเซียน เช่น พิธีสารเพื่อการต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานโดยทางบก ทางทะเล และทางอากาศ และพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบผลิตและค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย เป็นต้น

2.5 รัฐอาเซียนควรจัดทำนโยบายและแผนการพัฒนาประชาคมอาเซียนด้านการบริหารงานยุติธรรมร่วมกัน เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงานการส่งกลับคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย การปฏิบัติต่อเด็กและสตรี เป็นต้น โดยอาจเป็นลักษณะของการทำข้อตกลง หรือแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่สุด เช่น การปฏิบัติต่อคนต่างชาติเมื่อเข้าสู่การดำเนินคดีอาญาของกระบวนการยุติธรรมอาเซียน ทั้งนี้ ในช่วงเริ่มต้นอาจจะประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนบุคลากร และเครื่องมือจากประเทศในกลุ่มภูมิภาคอื่นๆ หรือองค์การระหว่างประเทศที่มีประสบการณ์

มาก่อน เช่น สหภาพยุโรป สหประชาชาติ องค์การตำรวจสากล เป็นต้น

2.6 รัฐอาเซียนควรเร่งสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นกับประชาชน เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและการปรับตัวที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมของภูมิภาคอาเซียนผ่านสื่อต่างๆ เช่น สิทธิมนุษยชนของพลเมืองอาเซียน สิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของประเทศต่างๆ ในอาเซียน รูปแบบและวิธีการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยเมื่อต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับคดีอาญาในประเทศอาเซียน รวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจต่อวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างของคนชาติอาเซียนที่จะช่วยลดความขัดแย้งที่อาจนำไปสู่การฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา

3. การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

3.1 รัฐอาเซียนควรจัดเตรียมบุคลากรหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนและประสานงานทางคดีให้มีความรู้ในลักษณะสหวิทยาการ ประกอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายบัญญัติ และวิธีสบัญญัติทางอาญา การสืบสวนสอบสวนคดีและการใช้ภาษาต่างประเทศอีกอย่างน้อยสองภาษา โดยมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาพื้นฐาน เพื่อเข้าร่วมในทีมปฏิบัติการสืบสวนสอบสวนร่วมของภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Investigative Response Team) โดยอาจทำเป็นรูปของโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยอาจแบ่งเป็นระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยอาจจัดตั้งเป็นคณะกรรมการเตรียมการเพื่อศึกษาความ

เป็นไปได้ในการจัดตั้งทีมปฏิบัติการดังกล่าว โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกบุคคลที่จะต้องมียุทธศาสตร์ ความชำนาญเฉพาะด้าน การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติการร่วม การทดลอง จนนำไปสู่การปฏิบัติการในพื้นที่จริง โดยทีมที่ตั้งขึ้นจะเป็นการบูรณาการผู้เชี่ยวชาญ เช่น ทีมสืบสวน ทีมสอบสวน ทีมนิติวิทยาศาสตร์ ทีมเทคโนโลยี ทีมปฏิบัติการพิเศษ จากทุกประเทศที่จำเป็นต้องการทำงานที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติเข้าด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ รวมถึงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานระหว่างกัน ซึ่งหากได้รับการยอมรับเป็นมติของผู้นำอาเซียนแล้ว ทีมปฏิบัติการร่วมดังกล่าวควรต้องได้รับเอกสิทธิ์เทียบเท่าผู้แทนทางการทูตที่สามารถเดินทางเข้าออกประเทศต่างๆ ในอาเซียนเพื่อปฏิบัติงานในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมข้ามชาติโดยไม่ขัดต่อหลักดินแดนแต่อย่างใด

3.2 รัฐอาเซียนควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ เพื่อเตรียมบุคลากรในหน่วยงานราชการต่างๆ ให้พร้อมต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทั้งในเชิงระบบบริหารงานบุคคล และศักยภาพของบุคคล เช่น การเตรียมความพร้อมในด้านภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาของแต่ละประเทศในอาเซียนให้แก่ข้าราชการ การฝึกอบรมให้ข้าราชการในทุกกระทรวง ทบวง กรม เข้าใจกฎหมาย และระเบียบของภูมิภาคอาเซียน

ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของตน และหน่วยงานข้างเคียงเมื่อต้องปฏิบัติงานระดับภูมิภาค เป็นต้น ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องเท่านั้น หากแต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งสถาบันการศึกษา สังคม และครอบครัวในการช่วยกลมเกลียว และสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วย

ดังนั้นในโอกาสที่ประชาคมอาเซียนได้เริ่มต้นอย่างสมบูรณ์ไปแล้วในปี พ.ศ. 2559 รัฐสมาชิกอาเซียนและภูมิภาคที่เกี่ยวข้องควรที่จะลดระดับการยึดติดกับอำนาจอธิปไตยภายในรัฐสูงเพื่อสร้างระบบความมั่นคงของภูมิภาคร่วมกัน โดยแต่ละรัฐต้องบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาชนในการต่อสู้กับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติอย่างจริงจัง รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนให้มีกฎหมายหรือแนวทางปฏิบัติที่ดีของภูมิภาคอาเซียนที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้จัดการกับอาชญากรรมข้ามชาติ ในขณะเดียวกันแต่ละรัฐควรต้องผลักดันให้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติเป็นวาระแห่งชาติ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ และเร่งสร้างความเข้มแข็งทั้งในด้านองค์กร ระบบ และบุคลากรของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายตามแนวทางของสหประชาชาติเพื่อให้สามารถรองรับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่มีแนวโน้มจะขยายตัวอย่างต่อเนื่องในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้ได้

References

- Albanese, Jay. 2011. Transnational organized crime. In *International crime and justice*, ed. Mangai Natarajan. Cambridge: Cambridge University Press.
- Basu, Guatam. 2014. Combating illicit trade and transnational smuggling: Key challenges for customs and border control agencies. *World Customs Journal* 8(2): 15-26
- Boer, Monica den. 2011. Transnational policing. In *Handbook of transnational governance: Institutions and innovations*, eds. Thomas Hale, and David Held. Malden, MA: Polity Press.
- Brownlie, Ian. 2003. *Principles of public international law*. 6th ed. Oxford: Oxford University Press.
- Cope, Stephen. 2001. Analysing criminal justice policy-making: Towards a policy networks approach?. In *Policy networks in criminal justice*, eds. M. Ryan, S. Savage, and D. Wall. New York: Palgrave.
- Han, L.W. 2002. Confronting transnational crime in Asia Pacific. In *Asia Pacific security uncertainty in a changing world order*. Paper presented at 16th Asia-Pac Roundtable, 2-5 June 2002, ed. Noor H. Elina, Kuala Lumpur: ISIS Malaysia.
- Johnson, R.J. 1998. Barrier to transnational policing. *International Police Review* 10(November/December): 28-30.
- Joutsen, Matti. 2011. The European Union and judicial cooperation. In *International crime and justice*, ed. Mangai Natarajan. Cambridge: Cambridge University Press.
- Keohane, Robert. 2005. *After hegemony: Cooperation and discord in the world political economy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Krasner, Stephen D. 1983. *International regimes*. London: Cornell University Press.
- MacFarlane, John. 2002. Fighting transnational crime: Building for the future. In *Asia Pacific security uncertainty in a changing world order*, ed. Noor H. Elina. Papers presented at 16th Asia-Pacific Round Table. Kuala Lumpur: ISIS.
- MacGibbon, Alastair. 1997. *Multilateral initiatives to combat transnational criminality*. CACAP Study Group on Transnational Crime. at Siam Intercontinental Hotel, Bangkok, Thailand. October 10-11, 1997.

- McDonald, William F. 2011. The longer arm of the law: The growth and limits of international law enforcement and criminal justice cooperation. In *International crime and justice*, ed. Mangai Natarajan. Cambridge: Cambridge University Press.
- Miraglia, Paula, Rolando Ochoa, and Ivan Briscoe. 2012. *Transnational organised crime and fragile states*. OECD Development Co-operation Working Paper. http://www.crime-prevention-intl.org/leadadmin/user_upload/Publications/Transnational_organised_crime_and_fragile_states_2012.pdf. (Accessed on October 16, 2013)
- Okubo, Shiro and Louise Shelley, eds. 2011. *Human security, transnational crime and human trafficking: Asian and Western perspectives*. London: Routledge.
- Public Affairs Division, Royal Thai Police. 2015. Administration centre of arrangement for ASEAN community. *Police for People Journal* 84: 20-22.
- Sauterey, Anne-Lise. 2008. *Anti-trafficking regional cooperation in Southeast Asia and the global linkages from geopolitical perspective: Borders and anti-trafficking strategies between Burma, Laos PDR and Thailand*. Paper presented at a Seminar on Trafficking and Smuggling organized by the Institute of Asian Studies of Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand. May 12th, 2008.
- Shelley, Louise, John Picarelli, and Chris Corpora. 2011. In *Beyond sovereignty: Issues for global agenda*, ed. Cusimano L. Maryann. 3rd ed. Boston: Wadsworth.
- Singh, J. 1999. Strategic impact of transnational crime. In *Transnational crime and regional security in the Asia Pacific*, eds. C.G. Hernandez, and G.R. Pattugalan. Manila: Institute for Strategic and Development Studies, Inc.
- Stiglitz, Joseph E. 2002. *Globalization and its discontents*. New York: W.W.Norton & Company.
- Viano, Emilio C. 2009. Globalization, transnational crime and state power: The need for a new criminology. *Rivista di Criminologia, Vittimologia e Sicurezza* 3(3): 63-85.
- Voronin, Yuriy A. 2000. *Measures to control transnational organized crime*. Washington D.C. : the U.S. Department of Justice.
- Williams, Phil. 1994. Transnational criminal organizations and International Security. *Survival* 36(1): 96-113.

Bibliography

- Ashraf, Ali. *Strengthening police cooperation in South Asia: Lessons from the Europol*. http://prcbd.org/new_le/Police%20Cooperation%20in%20South%20Asia.pdf. (Accessed on August 15, 2015)
- Broome, John. *Transnational crime in the twenty-first century*. Paper presented at the Transnational Crime Conference, Canberra, 9-10 March 2000. http://www.aic.gov.au/media_library/conferences/transnational/broome.pdf (Accessed on August 15, 2015)
- Emmers, Ralf. *The threat of transnational crime in Southeast Asia: Drug trafficking, human smuggling and sea piracy*. Discussion Paper. Institute of Defense and Strategic Studies (IDSS), Singapore, 2003. <http://pendientedemigracion.ucm.es/info/unisci/revistas/Ralf.pdf> (Accessed on December 15, 2012)
- Felson, David and Akis Kalaitzdis. A historical overview of transnational crime. In ***Handbook of transnational crime & justice***, ed. P. Reichel. Thousand Oaks, CA: SAGE, 2005.
- Finckenauer, James and Ko-lin Chin. ***Asian transnational organized crime and its impact on the United States: Developing a transnational crime research agenda***. Washington D.C. : the National Institute of Justice, the US Department of Justice, 2004.
- Haberfeld, Maria and William H. McDonald. International cooperation in policing. In ***Handbook of transnational crime and justice***, ed. Phillip Reichel. Thousand Oaks, CA: SAGE, 2005.
- Haack, Manfred. Collective security in Asia. In Friedrich Ebert Stiftung. *Dialogue on globalization*. <http://library.fes.de/pdf-les/iez/global/02012.pdf>. (Accessed on January 1, 2013)
- Immigration Bureau. ***Handbook of prevention and suppression of transnational crime***. Bangkok: Police Printing Bureau, 2011.
- Jojarth, Christine. ***Crime, war and global trafficking: Designing international cooperation***. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
- Keling, Mohamad Faisol. *The development of ASEAN from historical approach*. 2011. <http://repo.uum.edu.my/7270/1/6426.pdf>. (Accessed on June 15, 2013)

- Klosek, Jacqueline. The Development of international police cooperation within the EU and between the EU and third party states: A discussion of the legal bases of such cooperation and the problems and promises resulting thereof. *American University International Law Review* 14, 3(1999): 599-656.
- Makanczek, Peter. *Modern introduction to international law*. London: Routledge, 2000.
- Otto, Carsten. International regimes in the Asia-Pacific?: The case of APEC. In *International relations in the Asia-Pacific*, eds. Manfred Mols, and Jörn Dosch. New York: St.Martin's Press, 2000.
- Picarelli, John T. Trafficking in persons in the Americas: An overview. In *Human security, transnational crime and human trafficking: Asian and Western perspectives*, eds. Shiro Okubo, and Louise Shelley, London: Routledge, 2011.
- Prasetyono, Edy. Regional efforts at responding to terrorism in Southeast Asia. In *Asia-Pacific security: Investing in peace*. Papers presented at the 17th Asia-Pacif Roundtable, 6-9 August, 2003, ed. Mohamed Jawhar Hassan, Kuala Lumpur: ISIS, 2004.
- Roth, Mitchel P. *Global organised crime: A reference handbook*. Santa Barbara, CA: ABC-CLIO, 2010.
- Somboon Sangiambut, and Pornchai Danvivathana. *International criminal law*. Bangkok: Vinyuchon, 2012.
- Stanley Foundation. Nontraditional security threats in Southeast Asia. 44th Strategy for Peace Conference, October 16-18, 2003. Policy bulletin, 2003. <http://www.stanleyfoundation.org/publications/archive/spc03cpb.pdf>. (Accessed on September 20, 2015)
- United Nations. *Effective measures to combat transnational organized crime*. Working Paper prepared by the Secretariat. 11th United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice in Bangkok, Thailand. April 18-25, 2005.
- Viano, Emilio C., Jose Magallanes, and Laurent Bridel. *Transnational organized crime: Myth, power and prot*. Durham, NC: Carolina Academic Press, 2003.
- Wanchai Roujanavong. *Pha ongkorn atchayakam : Marengrai khong sangkhom*. [Organized crime in Thailand]. Bangkok: Matichon, 2005. (in Thai)

